

79§

VALTIONOSUUSJÄRJESTELMÄN UUDISTAMINEN

Kunnanhallitus 13.1.2014 § 7

Valmistelu: kunnanjohtaja Arto Oikarinen, 02 4393 520

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä (Halke) on hyväksynyt valtionosuusuudistuksen pääperiaatteet ja uudistuksessa käytettävät kriteerit.

Selvitysmies Arno Miettisen alustava ehdotus uudesta valtionosuusjärjestelmästä kuntakohtaisine koelaskelmineen on lähetetty kuntiin kommentointikierrokselle. Selvitysmies tekee lopullisen ehdotuksensa kommentointikierroksen jälkeen tammikuussa. Kuntakohtaiset laskelmat eivät ole lopullisia, vaan tulevat vielä muuttumaan.

Uudistus tulee voimaan vuoden 2015 alussa. Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä on linjannut, että uudistukseen sovelletaan vähintään viiden vuoden siirtymäaikaa, jonka tarkoituksena on tasoittaa muutosta. Ensimmäisinä vuosina kuntakohtainen muutos olisi korkeintaan 50 euroa asukasta kohti.

Järjestelmää on tarkoitus selkeyttää ja vahvistaa, jotta peruspalvelujen järjestäminen voidaan turvata kaikkialla Suomessa. Valtionosuudet perustuvat jatkossakin valtaosin kunnan väestön ikärakenteeseen ja sairastavuuteen. Kriteerien sisältöä on ajantasaistettu uusimman tilastotiedon pohjalta. Valtionosuuksien laskemisessa käytettävät ikäluokkien painokertoimet ja sairastavuustiedot perustuvat THL:n ja VATTin selvityksiin.

Painopistettä siirretään kustannusten tasauksesta tulojen tasaukseen.

Alustava ehdotus ja kuntakohtaiset koelaskelmat on lähetetty kuntiin lyhyelle kommentointikierrokselle, jonka aikana pyydetään kuntien kannanottoja ja muun muassa kriteereihin, laskentaperusteisiin sekä valtionosuusjärjestelmän uudistukseen tarvittavaan siirtymäaikaan. Virallinen kuulemiskierros järjestetään myöhemmin. Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle keväätistuntokaudella 2014 ja uuden lainsäädännön siirtymäaikoineen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2015 alkaen.

Selvitysmiehen alustava ehdotus pohjautuu Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmän keväällä 2013 hyväksymiin alustaviin linjauksiin, joiden mukaan järjestelmää yksinkertaistetaan vähentämällä merkittävästi laskentakriteerejä ja poistamalla niiden päällekkäisyyksiä. Peruspalvelujen valtionosuuksissa olisi jatkossa 8 kriteeriä ja lisäosissa 3 kriteeriä. Nykyisessä järjestelmässä on noin 48 kriteeriä, joista osa on keskenään päällekkäisiä ja vanhentuneita.

Joulukuussa tehtyjen koelaskelmien mukaan Ruskon kunnan peruspalvelujen valtionosuudet säilyvät samalla tasolla kuin nykyisin voimassa olevan lainsäädännön mukaiset valtionosuudet. Varsinais-Suomen kunnat ovat

Oteen oikeaksi todistaa
Ruskolla 3.4.2014

Arto Oikarinen

pääosin valtionosuuksia menettäviä. Uuden järjestelmän mukainen valtionosuus muodostuu seuraavasti:

Ikärakenne 20.675.076 €

Sairastavuus 4.079.397 €

Muut laskennalliset kustannukset 557.317 €

(työttömyysaste 297 106 €, vieraskielisyys

88 663 €, asukastiheys 84 105 € ja koulutus-

tausta 87 443 €)

Lisäosat:

Työpaikkaomavaraisuus 71.618 €

Verotulojen tasaus 805.431 € (nyt -223.926 €)

Valtionosuuden lisäykset ja väh. 789.946 €

Kunnan omarahoitusosuus - 19. 179.168 €

Järjestelmä muutos/tasaus - 138.690 €

Uusi valtionosuus yhteensä 7. 660.928 €

Nykyinen valtionosuus 7.663.388 €

Esityslistan oheismateriaalina ovat taustamuistio ka kuntakohtaiset laskelmat.

Päätösehdotus:

Kunnanhallitus kommenttinaan toteaa, että valtionosuusuudistus on lähtökohdiltaan oikeansuuntainen, koska ennustettavuus ja järjestelmän läpinäkyvyys paranevat. Kunnanhallituksen mielestä seuraaviin asioihin on kiinnitettävä huomioita jatkovalmistelussa:

- Ikärakenne- ja sairastavuuskertoimien painoarviota tulisi tarkastella uudelleen ja siirtää painopistettä enemmän ikärakenteen osuuteen.
- Verotuloihin perustuvassa valtionosuuksien tasauksessa on huomioitava kaikki kiinteistöverot.
- Työttömyysaste ja koulutustausta ovat sellaisia kriteerejä, joka kohdistuvat pääosin samoihin henkilöihin. Tämän on uudis-

tuksen tavoitteen vastainen, koska uudistuksen tavoitteena on ollut päällekkäisten kriteerien poistaminen.

Päätös:

Kunnanhallitus päätti yksimielisesti kommenttinaan todeta, että valtion-osuusuudistus on lähtökohdiltaan oikeansuuntainen, koska ennustettavuus ja järjestelmän läpinäkyvyys paranevat. Kunnanhallituksen mielestä seuraaviin asioihin on kiinnitettävä huomiota jatkovalmistelussa:

– Ikärakenne- ja sairastavuuskertoimien painoarviota tulisi tarkastella uudelleen ja siirtää kertoimien keskinäistä painopistettä enemmän ikärakenteen osuuteen

– verotuloihin perustuvassa valtionosuuksien tasauksessa on huomioitava kaikki kiinteistöverot

Kunnanhallitus 24.3.2014 § 79

Valtiovarainministeriö on 4.2.2014 päivätyllä lausuntopyynnöllä, pyytänyt kuntien lausuntoa selvitysmiehen tekemästä luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta. Lausunto on toimitettava ministeriölle 4.4.2014 mennessä.

Lausuntopyyntö liitteineen löytyy osoitteesta

http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/2014_0204Valtio/name.jsp

Esityslistan oheismateriaalina toimitetaan:

Ministeriön muistio kuntien kommentteista selvitysmiehen alustavasta esityksestä

Valtionosuusjärjestelmän kokonaisrakenne ja kriteereiden kustannusosuudet

Valtionosuusmuutokset kunnittain vuoden 2014 tasolla

Muutoksen vaikutuksen valtionosuuksiin maakunnittain ja kuntakoon mukaan

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa selvitysmiehen esityksestä ja kiinnittämään huomioita erityisesti seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

- ehdotettaviin kriteereihin
- ikäryhmien ja sairastavuuden painoihin
- muiden kriteerien painoihin

- määräytymisperusteiden laskentaperiaatteisiin
- verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen
- siirtymätasauksen keston ja porrastukseen

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan uudistuksen peruseriaatteita ovat:

- 1) Järjestelmän painopistettä siirretään kustannusten tasauksesta tulojen tasaukseen.
- 2) Järjestelmää yksinkertaistetaan vähentämällä merkittävästi laskentakriteerejä ja poistamalla niistä päällekkäisyyksiä.
- 3) Jatkossakin valtionosuudet perustuvat merkittävästi kunnan väestön ikärakenteeseen ja sairastavuuteen sekä niitä koskevat kriteerit uudistetaan ottamalla niihin uudet ajantasaiset sisällöt.
- 4) Poistetaan määräytymistekijöistä porrastukset ja siten lisätään järjestelmän kuntaliitosneutraalisuutta.
- 5) Vieraskielisten määräytymisperuste laajennetaan koskemaan koko väestöä.
- 6) Parannetaan järjestelmän kannustavuutta tulojen tasauksessa ja poistamalla määräytymisperusteiden porrastukset sekä korvaamalla taajamarakennekriteeri työpaikkaomavaraisuudella.
- 7) Säilytetään kustannustenjaon tarkistus osana järjestelmää. Tavoitteena on siirtyä nykyistä tiheämpään tarkistukseen.
- 8) Uusi järjestelmä otetaan käyttöön 2015. Kuntien välisten muutosten lieventämiseksi varaudutaan siirtymäaikaan.

Siirtymäkaudella tasauslisät ovat suurempia kuin tasausvähennykset. Koska valtionosuusuudistus on kustannusneutraali valtion ja kuntien välillä, vastaava euromäärä (5,6 – 39,2 milj.euroa vuosina 2015–2019) vähennetään kaikilta kunnilta asukasmääräisesti yhtä suurella osuudella. Ruskon osuus vähennyksestä on noin 100 000 euroa koko siirtymäajalla, painottuen siirtymäkauden ensimmäisiin kahteen vuoteen.

Päätösehdotus:

Ruskon kunnanhallitus lausuntonaan toteaa, että luonnos esitykseksi täyttää pääosin ne tavoitteet, joita uudistukselle on asetettu. Uudistus on oikeasuuntainen ja se lisää valtionosuusjärjestelmän selkeyttä ja läpinäkyvyyttä sekä poistaa tarpeettomia porrastuksia.

Valtionosuusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta rakenteellisena ongelmana on se, että toisen asteen koulutusta ei ole otettu mukaan uudistukseen, vaikka se alun perin oli selvitysmiehen tavoitteena. Ruskon kunta mielestä

uudistusta tulee jatkaa välittömästi, jotta myös toisen asteen koulutuksen valtionosuudet tulevat mukaan kokonaisuuteen.

Ehdotettavat kriteerit ovat pääosin parempia kuin nykyisin käytössä olevat ja kohdistavat valtionosuudet paremmin niihin kustannuseriin, joista aiheutuu kustannuksia kuntien palvelutuotannolle. Sairastavuus- ja ikärakennekertoimien vaikuttavuus jää epäselväksi, joten niiden osalta on syytä tehdä systemaattista seurantaa ja tarkentaa perusteita, mikä seuranta osoittaa kriteerien olevan epätasapainossa. Muiden kriteerien osalta ei ole huomautettavaa.

Ammattikorkeakoulujen rahoituksen siirtäminen valtiolle ei saa vaikuttaa peruspalvelujen valtionosuutta alentavasti, vaan vähennys on toteutettava kokonaan opetus ja kulttuuriministeriön osuudesta.

Verotulojen tasauksessa on huomioitava kaikki verotulot, joten myös kiinteistöverot on otettava huomioon tasausta laskettaessa.

Siirtymätasauksen kesto (5vuotta) ja porrastus ovat sopivia. Ruskon kunnanhallituksen mielestä tasauksen rahoitusta ei saa kohdistaa siten, että kunnilta peritään tasasuuruiset osuudet asukasta kohti, vaan siirtymäajasta hyötyvien kuntien tulisi vastata rahoituksesta enemmän kuin muut kunnat.

Päätös:

Kunnanhallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.
